eins og hún er orðin eptir þær endurskoðanir á jarðamatinu, sem hvað eptir annað hafa fram farið, og eigi jarðamatið að geta náð nokkurri staðfestu, er það einmitt nauðsynlegt að girða nú fyrir nýjar endurskoðanir, og ekki leyfa þær fyr en sá tími er liðinn, sem til er tekinn í 4. grein, en það eru 20 ár frá þeim degi, er hin nýja jarðabók öðlast lagagildi. 1861. 1. aprílm.

---

16. Opið brèf um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi, og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands. 1. aprílm.

Vèr Friðrik hinn Sjöundi o. s. frv., gjörum kunnugt: Eptir að Vèr höfum meðtekið þegnlegt álitsskjal Vors trúa alþingis um frumvarp, er fyrir það hefir verið lagt, til opins brèfs um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi, og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, bjóðum Vèr og skipum fyrir á þessa leið:

1. gr.

Kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi, og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, að upphæð 8,360 rdl. 82 sk., skal endurgjalda jarðabókarsjóðnum á þann hátt, að honum sè jafnað niður á allar jarðir í landinu, þannig, að gjalda skal $9\frac{1}{4}$ skildinga af hverju jarðarhundraði, sem til er fært í hinni nýju jarðabók.

2. gr.

Gjald þetta skal eigandi hverrar jarðar skyldur að greiða, eða, ef hann ekki sjálfur býr á jörðinni, ábúandi hennar, en hann skal eiga rètt á að fá það endurgoldið hjá eiganda; skulu

1861. 1. aprílm. sýslumenn heimta helming þess árið 1863, en hinn helminginn árið 1864.

Eptir þessu eiga allir hlutaðeigendur sèr þegnlega að hegða.

Ástæður[1].

Samkvæmt konungsúrskurði 27. maím. 1859 var lagt fyrir alþingi 1859 frumvarp til opins brèfs um það, hvernig endurgjalda skuli kostnað þann, er risið hefir af jarðamatinu á Íslandi og til bráðabyrgða hefir greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, en í álitsskjali sínu um málefni þetta rèði þingið frá því, með 16 atkvæðum mót 8, að frumvarpið að svo komnu skyldi út koma sem lagaboð, og það af þeim ástæðum, að ofsnemmt sè að gjöra ákvörðun um, að hve miklu leyti beri að endurgjalda ríkissjóðnum jarðamatskostnaðinn, og um það, hvernig jafna skuli kostnaði þessum á landið, meðan eigi sè búið að staðfesta hina nýju jarðabók, og eigi verði fyrir sèð, nema hún kunni verða lögð undir meiri eða minni endurskoðun, en af því muni vafalaust leiða nýjan kostnað.

En með því búið er að staðfesta hina nýju jarðabók, þá er horfin þessi ástæða til að fresta máli þessu, og þarf því eigi að rannsaka, hvort svo óslítandi samband, eins og alþingi hefir gjört ráð fyrir, sè milli löggildingar jarðabókarinnar og frumvarps þess, sem hèr er um rætt, að ekki megi gjöra það að lögum fyrri en búið sè að löggilda jarðabókina.

Þess vegna þótti ekki vera nein ástæða til að fresta úrslitum máls þessa, og ber því nú að ákveða, hve mikið fè skuli endurgoldið og á hvern hátt því skuli jafnað á jarðir í landinu og hvernig það skuli heimt, samkvæmt reglunni í tilsk. 27. maím. 1848, 7. gr. Eins og getið er um í ástæðunum fyrir frumvarpi til lagaboðs þessa[2], er kostnaður sá, er risið hefir af tilbúningi hinnar nýju jarðabókar, og til bráðabyrgða hefir

---

1) Smbr. alþ.tíð. 1859, 12., 13.—14., 1775.—1779., 1824.—1846., 1857.—1858., viðb. A 33.—34. bls.

2) Sjá alþ.tíð. 1859, viðb. A 33. og 34. bls.

greiddur verið úr jarðabókarsjóði Íslands, samtals 8,360 ríkis- 1861.
dalir 82 skild.; af fè þessu hefir gengið 5,720 rdl. 92 sk. til 1. aprílm.
jarðavirðingar þeirrar, er fram fór á Íslandi árin 1849 og 1850, 2,489 rdl. 86 sk. til matsnefndar þeirrar, er sett var í Reykjavík samkvæmt konungsúrskurði 18. maím. 1855, og að síðustu 150 rdl. fyrir útreikning á dýrleika hverrar jarðar fyrir sig, sem gjörður hefir verið í hinni íslenzku stjórnardeild dómsmálastjórnarinnar.

Í umræðunum um málið á alþingi og í álitsskjali þingsins er það nú reyndar tekið fram, að ástæða sè til að slengja ekki saman gjöldum þessum, bæði af því, að tilskipun 27. maí 1848 7. gr. naumast hafi getað haft tillit til annars kostnaðar en þess, sem fyrst er talinn, sem stendur beint í sambandi við jarðamatið sjálft, og svo vegna þess, að hin síðarnefndu gjöldin eru annars eðlis, þarsem nefndin í Reykjavík hafi verið konungleg nefnd, og útreikningur jarðabókarinnar verið gjörður í skrifstofum stjórnarinnar, og er af þessum ástæðum farið fram á, að einungis þau gjöldin, sem fyrst eru nefnd, eður 5,720 rdl. 92 sk., skuli lenda á Íslandi, og verða jafnað niður á jarðir í landinu eptir hinu nýja jarðamati, en hinn kostnaðinn, eður 2,639 rdl. 86 skild., virtist þinginu eiga að greiða úr ríkissjóði og telja með skrifstofukostnaði.

En ekki virðist eiga að láta það, er alþingi þannig hefir tilfært, neinu ráða. Í 7. gr. í tilskipun 27. maím. 1848 er það ákveðið með berum orðum, að allur sá kostnaður, er rísi af ráðstöfun þessari, skuli endurgoldinn, og er engin heimild til að álíta, að það hafi verið tilgangur tilskipunarinnar, að þessi regla skyldi að eins eiga við um þann kostnað, er reis af jarðamatinu árin 1849 og 1850; miklu fremur er það ljóst, þegar 7. grein er borin saman við 5. grein, að einnig átti að endurgjalda ríkissjóðnum allan þann kostnað, er reis af þeim störfum, er miðuðu til að fullgjöra jarðamatið, eptir að hinni eiginlegu virðing var lokið; þau störf eru þar að auki gjörð eptir uppástungum alþingis, og er það ákveðið í konungsúrskurðum 18. maím. 1855, 27. maím. 1857 og 27. maím. 1859, að kostnaður sá, er af þessu risi, skyldi endurgoldinn ríkissjóðnum á sama hátt og annar

1861. 1. aprílm. kostnaður við jarðamatið. Við þetta bætist enn fremur, hvað sèrstaklega snertir jarðamatsnefndina í Reykjavík, að hún ekki var konungleg nefnd, því konungur hafði eigi skipað hana, heldur hafði konungsfulltrúi nefnt í hana einn mann, en alþingi tvo, og að alþingi þá, er það í þegnlegu álitsskjali sínu 10. ágústm. 1853 bað um, að nefndin yrði skipuð, með 15 atkvæðum mót 2 stakk upp á, að allur sá kostnaður, er leiddi af ráðstöfun þessari, og er með berum orðum þar með talið hæfileg þóknun handa nefndarmönnunum og kostnaður við ritföng m. m., yrði fyrirfram[1] greiddur úr jarðabókarsjóðnum, en í þessu liggur augljóslega sú þýðing, að kostnaðurinn skyldi síðar endurgoldinn, þetta virðist einnig hafa verið álit alþingis 1857, því þá var þinginu kunngjörður konungsúrskurður 27. maí 1857, en í honum var meðal annars ákveðið, að þóknun til nefndarmannanna m. m. skyldi endurgoldin ríkissjóðnum; en eigi að síður komu engin mótmæli fram móti þessu frá þingsins hálfu, heldur stakk alþingi jafnvel upp á því, að hver nefndarmanna fengi 100 ríkisdölum meira, en ákveðið var í konungsúrskurðinum.

Það hefir því ekki þótt vera ástæða til að gjöra greinarmun á gjöldum þessum, sem til bráðabyrgða hafa greidd verið úr ríkissjóðnum til hins nýja jarðamats, heldur hefir virzt eiga að endurgjalda allt það fè, er til þess hefir gengið, en það eru 8,360 ríkisdalir 82 sk. Þegar jafna skal þessu fè á allar jarðir í landinu þannig, að af hverju jarðarhundraði í hinni nýju jarðabók sè goldið að tiltölu rèttri, þá telst svo til, að næst því fer að jafna skuli $9\frac{1}{4}$ sk. á hvert hundrað. Að vísu er öll hundraðatalan í hinni nýju jarðabók 86755,1 hndr., og fæst því með

1) Í hinum danska texta álitsskjalsins stendur „forskudsviis", og er það einnig ljóst af álitsskjalinu sjálfu, að sú hefir átt að vera þýðingin í orðinu fyrirfram í niðurlagsatriðinu, að kostnaðinn skyldi til bráðabyrgða eða fyrst um sinn greiða úr jarðabókarsjóðnum, en ekki sú þýðing, sem næst liggur í þessu orði, að kostnaður sá, er leiddi af starfa þessum, skyldi greiddur úr jarðabókarsjóðnum áður en starfinn færi fram (fyrirfram), án þess þar með væri sagt, hvort hann ætti að endurgjaldast sjóðnum eður ekki. Ritst.

niðurjöfnun þessari að eins 8359 rdl. 20 sk., eður 1 rdl. 62 sk. of lítið; en líklegt er, að þessi skakki muni jafnast, þegar skildingabrot eru gjörð að heilum skildingum, þá er reikna skal gjaldið af hverri jörð fyrir sig; svo yrði og skakkinn meiri, eður 73 rdl. 63 sk. of mikið, ef jafnað væri $9\frac{1}{3}$ sk. á hvert jarðarhundrað, og á hinn bóginn yrði það of erfitt, ef jafna skyldi gjaldinu á jarðarhundruðin þannig, að hafa við brot er væri milli $\frac{1}{4}$ og $\frac{1}{3}$. 1861. 1. aprílm.

Eptir því, sem nú hefir sagt verið, og samkvæmt þeirri ákvörðun í tilskipuninni um löggilding nýrrar jarðabókar fyrir Ísland, að hún skuli fá gildi 6. júnímánaðar 1862, verður að bæta við, því sem með þarf, í 1. og 2. grein frumvarps þess, sem hèr er um rætt, og þykir þar að auki ástæða til að gjöra orðabreyting í niðurlagi 2. greinar, til þess efni hennar verði ljósara.

---

17. Brèf dómsmálastjórnarinnar til innanríkisstjórnarinnar um launaviðbót embættismanna á Íslandi, m. m. 4. aprílm.

Í brèfi 23. f. m. hefir innanríkisstjórnin lýst því yfir um reikning þann, er henni var hèðan sendur um launaviðbót embættismanna og sýslunarmanna á Íslandi og Færeyjum fyrir fjárhagsárið $18\frac{6}{62}$ eptir lögum 19. febrúarm. þ. á., að ekkert hafi þótt athugavert um það, hvernig launaviðbót embættismanna á Færeyjum hafi verið reiknuð, en þar á móti þyki innanríkisstjórninni vafasamt, hvort lög þessi verði heimfærð til embættismanna og sýslunarmanna á Íslandi, er fái laun sín úr ríkissjóðnum.

Í þessu efni skal þess getið, að eins og hin fyrri lög um launaviðbót ætíð hafa verið heimfærð til embættismanna á Íslandi, þannig hefir og dómsmálastjórnin gjört ráð fyrir því, að einnig ætti að heimfæra til embættismanna þessara hinar almennu ákvarðanir í lögunum 19. febrúarm. um greiðslu embættislauna, með því öldungis sömu ástæður eru til þess, og